

Poliittisen ortodoksisuuden määrittelyn haasteista

Cyril Hovorun, *Political Orthodoxies: The Unorthodoxies of the Church Coerced*. Fortress Press 2018, 210 s.

Ortodoksia 63 (2023), 215–216

DOI: 10.61560/ortodoksia.141504

Professori Cyril Hovorunin ortodoksisuuden ja politiikan välisiä yhteyksiä perkaava teos *Political Orthodoxies: The Unorthodoxies of the Church Coerced* lähestyy aihepiiriä sitä kokoavasti ja laajat aatehistorialliset kehityskulut huomioiden. Kirja on tarpeellinen ja päivänpolttava puheenvuoro muun muassa Pantelis Kalaitzidiksen ja Aristotle Papanikolaoun poliittisen teologian analyysien jatkumoksi. Hovorunin näkökulmat ovat tulleet erityisen kipeällä tavalla ajankohtaisiksi Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan seurauksena, ja Hovorun käsittelee teoksessa erikseen Venäjän kirkon poliittista toimintaa.

Hovorun määrittelee kirjassaan poliittisen ortodoksisuuden alkuperäisen kristillisen periaatteen vastaiseksi ja ”epäortodoksiseksi ortodoksisuudeksi”. Poliitikantutkimuksen näkökulmasta teoksen haaste liittyy politiikan ja poliittisuuden määritelmään. Määrittely tapahtuu implisiittisesti poliittisten heresioiden nimeämisen kautta: Hovorun mainitsee moderneiksi harhaopeiksi nationalismin (luku 5), antisemitismin (luku 4) ja fundamentalismin (luku 3). Rohkeus tarttua tämän ajan ilmiöihin ja lähestyä niitä teologisesti on teoksen parasta antia. Ongelmaksi Hovorunin politiikan määritelmä muuttuu siinä vaiheessa, kun tarkastellaan näihin harhaoppien reagointia uskonnollisesta perustasta käsin. Onko esimerkiksi autoritaarisen, teologialla politiikkaansa oikeuttavan hallinnon vastustaminen uskonnollisista periaatteista käsin myös ”epäortodoksista ortodoksiaa”, koska myös tällainen toiminta on luonteeltaan poliittista? Esimerkkejä tällaisista poliittisista hahmoista löytyy sekä kirkon hagiografioista että nykyteologeista. Maria Pariisilainen ei hyväksynyt totalitaristisen Natsi-Saksan juutalaisiin kohdistuvia vainoja ja

kuoli marttyyrina toimiessaan poliittista järjestelmää vastaan. Patriarkka Bartolomeoksen esiintuoma ekoteologia on sekini luonteeltaan suoraan poliittisen piiriin kuuluvaa.

Hovorunin käsitys politiikasta heijastaa kirkossa yleisesti jaettua käsitystä Jumalan valtakunnan ensisijaisuudesta suhteessa maailmaan. Asennoituminen poliittiseen toimintaan vaihtelee sen täydestä tuomitsemista sallimiseen. Esimerkiksi *Maailman elämän edestä* -dokumentti¹ edustaa jälkimmäistä: ”Kristityt voivat, ja usein heidän myös täytyy, osallistua yhteiskuntiansa poliittisen elämään, mutta näin toimiessaan heidän on aina palveltava Jumalan valtakunnan oikeudenmukaisuutta ja armoa.” (9. §) Ortodoksisen teologian piirissä olisi kuitenkin mahdollisuus tarkastella poliittisuutta laajemmasta näkökulmasta käsin. Katolinen kirkko on omalta osaltaan käynyt vastaavan prosessin jo läpi, mikä kiteytyy piispa Hélder Câmaraan kuuluisaan sitaattiin: ”Kun annan ruokaa köyhille, he kutsuvat minua pyhimykseksi. Kun kysyn, miksi he ovat köyhiä, he kutsuvat minua kommunistiksi.” Yhteiskunnallisista rakenteista ja niiden ongelmista puhuminen ei ole ainoastaan tämänpuoleista, vaan evankeliumin tulkitsemista maailmassa.

”Poliittinen” vaatisikin ympärilleen laajemman määritelmän ja keskusteluyhteyden yhteiskuntatieteisiin. ”Epäortodoksisen ortodoksisuuden” ajatusta voi haastaa eteenpäin esimerkiksi toisen aallon feministisen liikkeen periaatteella siitä, että yksityinen on poliittista. ”Yksityisen” poliittisuus merkitsee sitä, että henkilökohtaisiksi ja yhteiskunnallisesti vähäpätöisiksi arvioitujen ilmiöiden ja kokemusten – joita kantavat ne väestöryhmät, joilla on yhteiskunnassa vähiten valtaa – luonne ja niitä tuottavat rakenteet ovat luonteeltaan syvästi poliittisia. Epäpoliittisuuden vaatimusta – jota itse pidän näennäisenä ja ennen muuta läpeensä poliittisena – voidaan pitää ongelmallisena modernissa yhteiskunnassa, jossa poliittiset oikeudet ovat kansalaisoikeuksien keskiössä. Sen ongelmallisuutta tulisi pohtia lisää myös ortodoksisen tradition näkökulmasta.

Talvikki Ahonen

---

1 *Maailman elämän edestä* 2020. Suomentanut Ari Koponen.
<https://ort.fi/sites/default/files/2020-09/Maailman%20el%C3%A4m%C3%A4n%20edest%C3%A4.%20Kohti%20ortodoksisen%20kirkon%20sosiaalieetosta.pdf>